

BIBLIOTEKA „VJEVERICA“ – MALI KNJIŽNIČNI DRAGULJ SVEUČILIŠTA U ZADRU

The book series "Vjeverica" – a small library gem of the University of Zadar

Primljeno: 4. 10. 2024.
Prihvaćeno: 20. 12. 2024.

**TEMA
BROJA**

Zorica Antulov

Znanstvena knjižnica Sveučilišta u Zadru
zantulov@unizd.hr

Sažetak

Prilikom izgradnje fonda, sve knjižnice, neovisno o vrsti i funkciji, moraju voditi računa o potrebama svojih korisnika i kvaliteti građe koju nabavljaju. Knjižnica ogranka Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru i Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, 2024. godine započeli su s nabavom knjiga poznate hrvatske biblioteke „Vjeverica“. Riječ je o najdugovječnijoj i izuzetno cijenjenoj nakladničkoj cjelini knjiga pisanih za djecu. U cilju okupljanja i očuvanja u knjižničnoj zbirci „Vjeverica“, koja će biti smještena u knjižnici na Novom kampusu, teži se prikupljanju svih 318 knjiga izdanih u ovoj biblioteci. Rad na izgradnji ove zbirke tek je započeo. Prikupljen je veći broj naslova i osiguran prostor, međutim, potrebno je nabaviti sve sveske te osmisliti i provesti još niz aktivnosti prije njezinog konačnog postavljanja u knjižnici. Neupitna kulturološka vrijednost biblioteke „Vjeverica“ čini knjige ove zbirke iznimno poželjnim darom, kako Odjelu, tako i Knjižnici, a za knjižničnu zbirku „Vjeverica“ može se očekivati kako će postati istinski knjižnični dragulj Sveučilišta u Zadru. Ovaj rad daje kratki pregled povijesti spomenute nakladničke cjeline te donosi kratak ogled o fondu knjižnice Novi kampus i aktivnostima koje se provode u svrhu njegova obogaćivanja ovom novom, izuzetno vrijednom knjižničnom zbirkom.

Ključne riječi: biblioteka „Vjeverica“, književnost za djecu, knjižnične zbirke, visokoškolske knjižnice, Sveučilište u Zadru

Abstract

When building its collection, all libraries, regardless of their type and function, must consider the needs of their users and the quality of the materials they acquire. In 2024, the New Campus branch of the Scientific Library of the University of Zadar and the Department of Teacher and Preschool Educator Training began acquiring books from the renowned Croatian series "Vjeverica." This is the longest-running and highly esteemed publishing collection of children's books. The goal of gathering and preserving the "Vjeverica" collection, which will be housed in the library at New Campus, is to collect all 318 books published in this series. The work on building this collection has just begun. A significant number of titles have been collected, and space has been secured; however, all volumes still need to be acquired, and a series of activities planned and implemented before the collection is fully established in the library. The unquestionable cultural value of the "Vjeverica" series makes the books of this collection a highly desirable gift for both the Department and the Library, and it is expected that the "Vjeverica" library collection will become a true gem of the University of Zadar. This paper presents a brief history of the mentioned publishing series, offers a short overview of the New Campus library's collection, and discusses the activities being undertaken to enrich it with this valuable new collection.

Keywords: The book series "Vjeverica", children's literature, library collections, academic libraries, University of Zadar

Uvod

Izgradnja i upravljanje knjižničnim fondom uvijek mora biti vođeno mišlju o cilju koji se želi postići i slici fonda koja se pritom želi dobiti. Koju će sve građu određena knjižnica uvrstiti u svoj fond ovisit će o nizu faktora, a potrebe njezinih korisnika svakako su jedan od vodećih. Knjižnični ogranak Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru svojim fondom želi zadovoljiti potrebe korisnika toliko različitih profila, koliko su različiti i devet sveučilišnih odjela koji čine njezine primarne korisnike. Uz glavnu zbirku i nekoliko posebnih, već oformljenih zbirki za koje je već na prvi pogled očito kako je riječ o zbirkama koje pripadaju fondu visokoškolskih ili pak znanstvenih knjižnica, ova knjižnica upravo radi na izgradnji jedne malo drugačije zbirke. Riječ je o zbirci za koju bi se na prvi pogled moglo pomisliti da bi trebala biti smještena u dječjoj ili pak na dječjem odjelu određene narodne knjižnice: knjižničnoj zbirci biblioteke „Vjeverica“.

O biblioteci „Vjeverica“

Klasifikacija dječje književnosti moguća je prema nizu kriterija, a klasificiranje prema bibliotekama jedan je od njih.¹ Biblioteka „Vjeverica“ jedan je od najznačajnijih nakladničkih nizova u Hrvatskoj i zauzima iznimno važno mjesto u razvoju hrvatske dječje književnosti.

Godine 1957. objavljuje je tada najveće hrvatsko nakladničko poduzeće „Mladost“. Zajedno s bibliotekom „Jelen“, koju pokreće isti nakladnik, ova će biblioteka sve do 1990-ih biti sinonim za dječju književnost. Prvi urednik i pokretač „Vjeverice“ bio je hrvatski pjesnik Grigor Vitez.² Tijekom šesnaest godina, koliko je radio u nakladničkoj kući „Mladost“, uredio je čak trinaest nakladničkih nizova za djecu i mladež, a neke od njih, među kojima je i biblioteka „Vjeverica“, sam je utemeljio. Smatra se da je ime biblioteke izabrao prema pjesmi „Veverica“ srpskoga dječjega pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja koji je u to vrijeme bio jako popularan pjesnik i u Hrvatskoj.³

Do 1998. objavljeno je 318 naslova u više od tisuću izdanja.⁴ U ovom nakladničkom nizu zastupljeno je više od 180 autora i oko 110 ilustratora,⁵ a što se tiče zastupljenosti književnih vrsta, one su iznimno raznolike (priče, bajke, poezija...). Ipak, mada je biblioteka dobila ime po pjesmi, u njoj je najzastupljeniji dječji roman.⁶

Biblioteka „Vjeverica“ svoju dugovječnost duguje pametnom izboru naslova i autora, borbi protiv trivijalnog u dječjoj književnosti koja je obilježila pedesete godine dvadesetog stoljeća⁷ te kvaliteti i entuzijazmu u radu njezinih urednika.

Biblioteka „Vjeverica“ u ogranku Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru

Knjižnica ogranka Novi kampus započela je sa svojim radom 2001. godine. Kao visokoškolska knjižnica orijentirana je na podupiranje nastavnog i znanstvenog rada te građom i djelatnošću prati potrebe devet odjela koji se nalaze u zgradi Sveučilišta na Novom kampusu, kao svojih primarnih korisnika.

¹ Hameršak M.; Zima, D. Uvod u dječju književnost. Zagreb: Leykam, 2015. Str. 128

² Kukić Rukavina, I. Nakladnički nizovi Grigora Viteza za djecu i mladež : doktorski rad. Zagreb, 2015., str. 116-117.

³ Radošević, V. Povijest Vjeverice.// Libri & Liberi 5, 1(2016.), str. 97.

⁴ Batinić, Š. Izložba Vjeverica – biblioteka uz koju smo odrastali.// Libri & Liberi 5, 1(2016.), str. 297.

⁵ Isto.

⁶ Kukić Rukavina, I. Nav. dj. Str. 132.

⁷ Majhut, B. Hrvatska dječja književnost okreće list. Zagreb : Matica hrvatska, 2022. Str. 128

⁸ O knjižnici – Ogranci – Novi kampus. URL: <https://www.unizd.hr/sveucilisnknjiznica/o-knjiznici-kontakt/ogranci/novi-kampus> (1. 10. 2024)

⁹ Petr Balog, K. Prema kulturi vrednovanja u visokoškolskim knjižnicama. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta, 2010. Str. 31.

Knjižnica ima zaista raznoliku građu iz svih stručnih skupina u većem ili manjem broju. Suradnja s odjelima očituje se na više razina: prilagodbom sadržaja zadataka tijekom obrazovanja (informacijskog opismenjavanja) korisnika, održavanjem mnogobrojnih knjižnično-odjelnih manifestacija i dr. Međutim, upravo rad na izgradnji fonda sa svrhom oblikovanja zbirke koja zadovoljava potrebe njezinih korisnika¹⁰ jest onaj prvi, početni oblik suradnje, nakon kojeg slijedi sve ostalo.

U nabavi građe ova se knjižnica vodi specifičnim kriterijima nužnim za izgradnju kvalitetnih zbirki u visokoškolskim knjižnicama. Budući da je riječ o specijalnim knjižnicama koje, kao što je već rečeno, pokrivaju određeno znanstveno i stručno područje, logično je da se mora krenuti upravo od tog znanstvenog i stručnog područja i kategorije korisnika kojima služi.¹¹ Kao i u većini knjižnica, fond se i ovdje dijeli u dvije osnovne zbirke: zbirku knjiga i zbirku periodike, a građa se najčešće nabavlja kupnjom, zamjenom i darom. Uz glavnu zbirku u knjižnici postoji i nekoliko posebnih kojima bi se, kao još jedna od posebnih zbirki, uskoro trebala pridružiti i zbirka biblioteke „Vjeverica“. Budući da je Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja jedan od prvih odjela koji je preselio u novu zgradu, a brojem knjižničnih korisnika daleko najbrojniji, knjižnični fond ove knjižnice sadrži brojnu literaturu upravo iz područja književnosti pisane za djecu. Riječ je uglavnom o literaturi koja je studentima potrebna za uspješno studiranje, ali i literaturi koja ulazi domenu važnih i vrijednih djela iz ovog stručnog područja te služi i unapređenju znanstvenog rada na ustanovi.

Vrijednost i kvaliteta biblioteke „Vjeverica“ kao cjeline, ali i svakog njezinog sveska, u području književnosti pisane za djecu je neupitna. Inicijativu prikupljanja knjiga u svrhu izgradnje nove knjižnične zbirke koju bi činile knjige upravo ove biblioteke potakla je sveučilišna profesorica Katarina Ivon s Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Svrha izgradnje ovakve zbirke jest edukacijskog, ali u puno većoj mjeri emotivnog te kulturološkog (spomeničkog) karaktera. Naime, činjenica je da mnogi od naslova biblioteke „Vjeverica“ više ne ulaze u studentsku lekturu. Također, većinu naslova objavljenih u njoj knjižnica već ima. Tako npr. *Alisu u Zemlji čudesa* ima objavljenu i u biblioteci „Stribor“, *Knjigu o džungli* u biblioteci „Jelen“ i dr. Ipak, knjige ove zbirke dolaze u ovu knjižnicu kao iznimno željen dar. Upravo na primjeru izgradnje knjižnične zbirke „Vjeverica“ potvrđuje se postavka I. Hebrang Grgić kako su neki darovani naslovi knjižnicama iznimno vrijedni i kako to ne ovisi isključivo o tržišnoj vrijednosti dara.¹²

Razlog prihvaćanju svezaka biblioteke „Vjeverica“ kao iznimno vrijednog dara nalazi se u spomenutoj kvaliteti i dugovječnosti biblioteke i značaju koji je ona kroz svoja četiri desetljeća (1957. – 1998.) imala u području dječjeg izdavaštva u Hrvatskoj. Naime, njezin nakladnik „Mladost“ u to je vrijeme bio najutjecajniji nakladnik, a biblioteka „Vjeverica“ najpopularniji nakladnički književni niz knjiga pisanih za djecu.

Rad na izgradnji ove zbirke tek je započeo. Prvi korak bio je ostvarenje suradnje Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja i knjižnice ogranka Novi kampus te pozivno pismo profesorice Katarine Ivon o potrebi nabavljanja ovih knjiga koje je potom raznim kanalima (e-pošta, društvene mreže...) upućeno na niz adresa. Uz znanje o tome što je potrebno nabaviti, u nabavi knjižnične građe pa tako i građe za ovu zbirku, trebalo je znati još i gdje se i kako ona može nabaviti.¹³ U ovom slučaju, uglavnom je bila riječ o drugim knjižnicama unutar i izvan Zadra

¹⁰ Johnson, P. *Fundamentals of collection development and management*. 3rd ed. London : Facet Publishing, 2014. Str. 2.

¹¹ Krajina, T. Nabava knjižnične građe u visokoškolskim knjižnicama. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54, 3(2011.), str. 25.

¹² Hebrang Grgić, I. Dar kao način izgradnje zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54, 3(2011.), str. 96.

¹³ Shera, J. H. *Introduction to library science*. Littleton, Colorado : Libraries Unlimited, 1976. Str. 66.

koje u svom fondu čuvaju knjige iz područja književnosti pisane za djecu. Pismo naslovljeno *Poklonite Vjevericu – nakladnički niz dječje književnosti uz koji smo odrastali*, odaslano u lipnju 2024. godine zaista je naišlo na dobar odziv. Već u rujnu 2024. godine pristiglo je na vrata knjižnice oko 150 novih naslova ove biblioteke. Uz rad na prikupljanju knjiga koji još traje, uskoro će se krenuti i na knjižničnu obradu ove građe. Ideja i prijedlog knjižničara, koja je još na razini samog plana i ideje, jest da ove knjige i prostor na kojem će biti izložene budu adekvatno obilježeni. Uz postojeće signature kojima knjižnica označuje djela pisana za djecu, dodala bi se i oznaka posebne lokacije. Prijedlog knjižničara jest da ove knjige dobiju i poseban pečat sa slikom vjeverice kojim bi bile obilježene. Nakon obrade, građa će biti smješтана na police koje su već odabrane i namijenjene upravo ovoj biblioteci. Da bi se oslobodio prostor za zbirku, bilo je nužno izvršiti djelomično pročišćavanje knjižničnog fonda. Kao što je to u ovakvim slučajevima u knjižnicama uobičajeno, pristupilo se utvrđivanju građe koja će se pripremiti za izlučivanje: nepotrebnih duplikata, rijetko korištene građe te građe koja zbog različitih razloga nije više za uporabu. Zbog namjene zbirke koja je spomeničke vrijednosti, u stvaranju prostora za nju misao vodilja bila je kako zbirka treba biti na vidljivom i označenom mjestu. Za vizualni identitet zbirke pobrinut će se knjižničari i studenti likovnog modula Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Odluka o dostupnosti zbirke i načinu korištenja još nije u potpunosti definirana, ali trenutni pregovori vode ka ideji da se ove knjige, zbog spomenute kulturne i emotivne vrijednosti, daju na korištenje u knjižnici bez mogućnosti iznošenja iz nje.

¹⁴ Tadić, K. Rad u knjižnici: priručnik za knjižničare. URL. <https://dzs.ffzg.unizg.hr/text/katm.htm>

Zaključak

Omogućiti stvaranje knjižnične zbirke koja će ovoj koja će najdugovječnijoj biblioteci knjiga za djecu dvadesetog stoljeća osigurati novu dugovječnost, kao i upoznati s njom nove mlade ljude koji će po završetku studija biti pripremljeni za prihvaćanje svog poziva usmjerenog na rad s djecom, entuzijastičan je zadatak. Zbirka biblioteke „Vjeverica“ tek je u izgradnji. Još treba dobro promisliti o obilježavanju zbirke, postupcima s dubletama, načinu korištenja zbirke... Tek mali dio posla je obavljen, ali planovi i ideje (a i oko 150 novih naslova) su tu. Biser dječje književnosti, veliko djelo velikog pjesnika Grigora Viteza, biblioteka „Vjeverica“, u knjižnici na Novom kampusu tako nastavlja svoj život.

Literatura

1. Batinić, Š. Izložba Vjeverica – biblioteka uz koju smo odrastali. // Libri & Liberi 5, 1(2016.)
2. Hameršak M.; Zima, D. Uvod u dječju književnost. Zagreb : Leykam, 2015.
3. Hebrang Grgić, I. Dar kao način izgradnje zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 3(2011.)
4. Johnson, P. Fundamentals of collection development and management. 3rd ed. London : Facet Publishing, 2014.
5. Krajina, T. Nabava knjižnične građe u visokoškolskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 3(2011.)
6. Majhut, B. Hrvatska dječja književnost okreće list. Zagreb: Matica hrvatska, 2022.
7. O knjižnici – Ogranci – Novi kampus. URL: <https://www.unizd.hr/sveucilisknknjiznica/o-knjiznici-kontakt/ogranici/novi-kampus> (1. 10. 2024.)
8. Petr Balog, K. Prema kulturi vrednovanja u visokoškolskim knjižnicama. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku, 2010.
9. Radošević, V. Povijest Vjeverice. // Libri & Liberi 5, 1(2016.)
10. Shera, J. H. Introduction to library science. Littleton, Colorado : Libraries Unlimited, 1976.
10. Tadić, K. Rad u knjižnici: priručnik za knjižničara. URL: <https://dzs.ffzg.unizg.hr/text/katm.htm> (1. 10. 2024.)